ԱՂԷՏԻՆ ՑԱՒԸ

Posted on March 19, 2010 by Keghart

Category: Opinions

Հրայր Ճէպէճեան, Ազդակ, Պէյրութ, 18 Մարտ 2010
‘Առաջին անգամ է, որ օդանաւ կը նստիմ եւ պիտի ճամբորդեմ’: Տարեց լիբանանցի մայր մըն էր, որ կողքիս նստած՝ մտահոգ աչքերով կը խօսէր հետս՝ Պէյրութէն Քուէյթ ճամբորդութիւններէս մէկուն ընթացքին: ‘Տղուս քով պիտի երթամ, հոն կ՝աշխատի,- շարունակեց մայրը: - Բայց չեմ գիտեր՝ ինչպէս պիտի հասնիմ, քանի որ սրտիս մէջ վախ մը կայ օդանաւով ճամբորդելուս պատճառով’:

Այդ վախը շատ յստակ կերպով գծուած էր անոր դէմքին վրայ, իսկ աչքերուն մէջ մէկ կողմէ կարօտ կար՝ իր զաւակն ու թոռները տեսնելու, միւս կողմէ՝ անորոշութիւն, թէ արդեօք պիտի հասնի՞ տղուն մօտ:

Հրայր Ճէպէճեան, Ազդակ, Պէյրութ, 18 Մարտ 2010
‘Առաջին անգամ է, որ օդանաւ կը նստիմ եւ պիտի ճամբորդեմ’: Տարեց լիբանանցի մայր մըն էր, որ կողքիս նստած՝ մտահոգ աչքերով կը խօսէր հետս՝ Պէյրութէն Քուէյթ ճամբորդութիւններէս մէկուն ընթացքին: ‘Տղուս քով պիտի երթամ, հոն կ՝աշխատի,- շարունակեց մայրը: - Բայց չեմ գիտեր՝ ինչպէս պիտի հասնիմ, քանի որ սրտիս մէջ վախ մը կայ օդանաւով ճամբորդելուս պատճառով’:

Այդ վախը շատ յստակ կերպով գծուած էր անոր դէմքին վրայ, իսկ աչքերուն մէջ մէկ կողմէ կարօտ կար՝ իր զաւակն ու թոռները տեսնելու, միւս կողմէ՝ անորոշութիւն, թէ արդեօք պիտի հասնի՞ տղուն մօտ:

Մէյ մը, որ օդանաւը թռիչք առնէ եւ բարձրանայ, ա՛լ բան չես զգար’, եղաւ իմ արագ պատասխանս՝ փորձելով իր տագնապող սրտին եւ մտահոգ դէմքին տալ քիչ մը շունչ եւ երանգ:
‘Բայց ինչպէ՞ս վեր պիտի ելլէ այս մեծ օդանաւը’, հարց տուաւ մայրը՝ դարձեալ շուարած ու շփոթած: Ան չէր կրնար երեւակայել, որ մինչ ինք նստած պիտի մնար աթոռին վրայ, օդանաւը պիտի կարենար թռիչք կատարել:

Մինչ մէկ կողմէ կը փորձէի քաջալերել զինք, միւս կողմէ՝ կ՝ապրէի փոքր մտահոգութիւն մը, թէ ի՞նչ պիտի պատահէր, եթէ օդանաւը անցնէր փոթորկոտ շրջանէ մը եւ սկսէր ‘ճօճուիլ’ եւ ցնցուիլ: Նման պարագաները յաճախ կ՝արձանագրուէին դէպի Քուէյթ ուղեւորութեան ընթացքին, որովհետեւ օդանաւը անպայման կ՝անցնէր այսպէս ըսուած ‘փոթորկոտ’ շրջանէ, երբ մուտք կը գործէր Սէուտական Արաբիոյ տարածքը, ուր ջերմութեան ուժը ձեւով մը կը ցնցէր օդանաւը:

Եթէ օդանաւին վեր բարձրանալու ‘քննութիւնը’ անցուցինք այս մտահոգ մօր հետ, բայց կար տակաւին գլխաւորը, որ շուտով պիտի գար: Եւ հասաւ ցնցումի քննութեան պահը. իսկ այդ օրը կարծես յատուկ ապսպրուած ըլլար, որ բնականէն աւելի ուժգին ցնցուէր օդանաւը: Օդանաւը սկսաւ շարժիլ ու ցնցել բոլորս... Եւ չուշացաւ կողքիս նստած մօր արցունքը, իսկ անոր դէմքին վրայ վախն ու սարսափը ա՛լ աւելի սկսան շեշտուած

երեւիլ:

Սորված ու կարդացած էի, որ պէտք է ամէն գնով ճամբորդողը անջատել իր այդ վայրկեանի ապրած իրավիճակէն, թէ՝ ինք օդին մէջ է, ծաւալելով զրոյց մը, որ ո՛չ մէկ ձեւով կապ ունի թռիչքին ու ճամբորդութեան հետ:

Եւ սկսաւ իմ անկապ ու անիմաստ հարցումներուս շարքը՝ փորձելով այս տագնապահար կնոջ ուշադրութիւնը շեղել ցնցումներու աշխարհէն... Պարզապէս կը փորձէի խօսակցութիւն մը ծաւալել՝ նուազեցնելու համար անոր վախը եւ անկէ յառաջացող ցաւը, որոնք ոչ միայն հետզհետէ նուազեցան ու անհետացան, այլեւ ուրախութեամբ լեցուեցան, երբ միացաւ իր զաւակին, թոռներուն՝ շարունակելու համար կեանքը իր միւս երեսով:

Բայց այս վախը իրական է, ոչ միայն այդ լիբանանցի մօր համար, այլ՝ իւրաքանչիւր ճամբորդի: Այդ վախը երեւելի կամ աներեւոյթ կերպով առկայ է, անոր ներկայութիւնը զգաս կամ ոչ, կ՝ապրիս զայն իւրաքանչիւր ճամբորդութեան ընթացքին: Զգացական աշխարհ մըն է, թերեւս նաեւ՝ մշակոյթ, որուն հաղորդակից կը դառնաս իւրաքանչիւր ճամբորդութեան ընթացքին՝ փորձելով ապրիլ այդ պահը իր ամբողջութեան մէջ: Զգացումը կը սկսի խլրտիլ մէջդ, երբ օդակայանէն դուրս գալով՝ կ՝ուղղուիս դէպի օդանաւ եւ շարքի կը սպասես՝ տեղդ գրաւելու համար:

Եթէ Միջին Արեւելքի սահմաններուն մէջ ես, արդէն այդ վայրկեանէն քովդ կանգնող անծանօթը կ՝ըլլայ ծանօթ, այնպէս կը թուի, որ երկար տարիներէ ի վեր զիրար կը ճանչնաք: Ասիկա Միջին Արեւելքի յատուկ ջերմութիւն է, որուն ընդմէջէն կը ստեղծուի հաղորդակցութիւն: Մինչեւ տեղդ հասնիս, արդէն քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային բոլոր բնագաւառներուն մասին խօսուած կ՝ըլլայ, իսկ խօսակցութեան մէջ անպայման կայ այն հաստատումը, որ ‘ա՛լ այս երկիրներուն մէջ կարելի չէ ապրիլ’, բայց եւ այնպէս միշտ ալ կայ վերադարձ՝ դէպի նոյն երկիրները, նոյնիսկ՝ կրկին կեցութիւնը այն երկիրներուն մէջ, ‘ուր կարելի չէ ապրիլ’:

Իւրաքանչիւր թռիչքի ընթացքին կը դիտես դէմքերը, որոնց ետին կայ մշակոյթը: Մեծ ‘խճանկար’ մըն է, որ քով-քովի եկած՝ կը կազմէ ‘կենդանի պատկեր’, ապրող վկայութիւն՝ օդին մէջ... Կան անծանօթ դէմքերը, որոնք իրենց յատուկ ‘հաւատքով’ կը փորձեն զօրանալ, մէկը կը խաչակնքէ, միւսը կը կարդայ իր Քուրանը: Ասոնց կողքին, կայ նաեւ քնացողը՝ հանգիստ ու անտարբեր, նաեւ խօսակցութիւններ՝ անկապ ու հարուստ: Կեանք մըն է ամբողջ, որ կը շարունակուի օդին մէջ՝ քով-քովի բերելով ծանօթ ու անծանօթ մարդիկ, որոնք միասին կ՝ապրին քանի մը ժամ՝ նոյնքան մտահոգութեամբ, խանդավառութեամբ, ինչպէս պիտի ապրէին գետնի վրայ:

Աւելի քան քսան տարիներէ ի վեր կեանքս եղած է այս ‘խճանկար’ին մէկ մասը, բաժին մը այդ ամբողջէն՝ կենդանի պատկերէն, այլազան ու այլատեսակ ընթացքով: Ապրած եմ ու տակաւին կ՝ապրիմ մտահոգութիւնն ու խանդավառութիւնը: Իւրաքանչիւր թռիչքի

կայ անպայմանօրէն հոգեբանական գործօնը, այդ վախի գիտակցութիւնը, որ կու գայ յիշեցնելու քեզի, շոյելով քու ‘արական’ նկարագիրդ, ըսելու, թէ ‘ես հոս եմ’:

Անպայմանօրէն կ`ապրիմ այս զգացումը, որ արդեօք դարձեալ պիտի տեսնե՞մ կինս՝ Արտան եւ զաւակներս, բարեկամներս ու շրջանակս, պիտի շարունակե՞մ աշխատանքս, ժողովներս, գործունէութիւններս, կեանքս… Ու կը շարունակուի թռիչքը՝ քիչ մը զրուցելով, կարդալով, աշխատելով եւ ուտելով: Օդանաւը վայրէջք կը կատարէ եւ դուրս գալով՝ կը շարունակեմ կեանքիս ընթացքը: Այդ պահուն այդ բոլոր զգացումները արդէն մէկդի կը դրուին, որպէսզի անգամ մը եւս այցելեն քեզի յաջորդ ճամբորդութեան ընթացքին, որ իմ պարագայիս շատ յաճախակի է ու մօտիկ:

Բայց կայ այն իրականութիւնը, թէ կեանքի ‘ելեւէջները’ ամէն տեղ են ու ամէն ժամանակ… Կը քալես անոնց մէջէն՝ ցամաքին վրայ թէ օդին մէջ: Այդ ընթացքին կայ արկածի հաւանականութեան փաստը, որ օդին մէջ եւս կը շարունակուի ու կը շեշտուի: Կ`ապրիս անպայմանօրէն վախը, սարսափն ու անոր ահաւորութիւնը: Բայց եթովպիական օդանաւին ջախջախումը աւելիով շեշտադրեց սարսափը եւ ցաւը՝ մեր սրտերուն մէջ, եւ աւելիով զգացինք անոր ահաւորութիւնը, որովհետեւ արկածը պատահեցաւ մեր երկրին՝ Լիբանանի մէջ եւ անոր օդակայանին մօտ, ուրկէ նաեւ մենք օդանաւ կը բարձրանանք…

Պէյրութի օդակայանին հետ կապի մէջ եմ իւրաքանչիւր թռիչքիս ընթացքին, կը սիրեմ զայն ու կը նախընտրեմ բոլոր օդակայաններէն աւելի: Հաւանաբար կայ նախապաշարուածութեան գործօնը, մեր երկրին օդակայանը ըլլալու հանգամանքը: Մերն է, նաեւ՝ սիրելի: Բայց արժէ ապրիլ ու պահել նախապաշարումը, որովհետեւ ատիկա նաեւ օգտակար կը դառնայ, հաւատք կայ հոն՝ վերապրումի եւ շարունակականութեան:

Եւ իննսուն զոհուածներուն իւրաքանչիւր վայրկեանը ապրեցայ՝ յար եւ նման այն կրկնուող ճամբորդութեան գործընթացին, զոր կը թեւակոխեմ իւրաքանչիւր ճամբորդութեան… Մտավախութիւն եւ խանդավառութիւն, հարազատներուն միանալու կամ աշխատանքային ժողովի մը հասնելու իրականութիւն, բայց նաեւ կայ այն վայրկեանը, երբ ընտանիքը կրկին չտեսնելու, աշխատանքի չհասնելու զգացումը կը տիրապետէ: Այդ վախը ապրելու պահը այս անգամ դարձաւ իրականութիւն եւ անջատեց կեանքի թելը իննսուն ճամբորդներու, որոնք նաեւ լեցուն էին երազներով ու կեանքը շարունակելու տրամադրութեամբ:

Կը պատմուի, թէ օր մը հարց տուած են անհաւատ եւ անաստուած գիտնականի մը, թէ ի՞նչ կ`ըլլայ արտայայտութիւնդ, երբ օդանաւով կը ճամբորդես, եւ անիկա ջախջախուելու վտանգին մէջ է: Գիտնականը շատ արագ կը պատասխանէ՝ երեւի առանց մտածելու տուած պատասխանին բովանդակութեան եւ իր անհաւատ ըլլալու հանգամանքին մասին՝ ‘Աստուա՛ծ իմ, հասիր’:

Հոն, ուր գիտութիւնը պատրաստ է պատասխաններ տալու մեր կեանքի զանազան հարցումներուն, հոն եւս կայ հաւատքը, որ կու գայ զօրացնելու եւ վաւերականացնելու ապրելու ու գոյատեւելու իղձը: Բայց այս հաւատքը նաեւ չ՝երաշխաւորեր, որ մեր կեանքը զերծ պիտի մնայ ամէն տեսակ վտանգէ, աղէտէ, տագնապէ, դժուարութիւններէ եւ անոնց պատճառելիք ցաւերէն: Մեր երկրային կեանքը յարատեւ պայքարն է բարիին ու չարին, ցաւին ու ուրախութեան, արդարին ու անարդարին միջեւ: Գիտութիւնը մինչեւ որոշ տեղ մը կու գայ զօրացնելու մեզ այդ պայքարին մէջ, սակայն պայքարը կ՝ամբողջանայ եւ կ՝իրագործուի հաւատքին ներշնչած ուժով եւ վճռականութեամբ...

Եթովպիական օդանաւի արկածին զոհ գացած հարազատներուն սրտին մէջ դրոշմուած պիտի մնայ աղէտին ցաւը, նաեւ՝ մեր սրտերուն ու Պէյրութի օդակայանին մէջ: Բայց նաեւ իւրաքանչիւր աղէտի եւ անոր պատճառած ցաւին՝ հոս ու հոն:

Բայց պիտի շարունակենք մեր կեանքերուն գնացքը՝ ցամաքի վրայ թէ օդին մէջ, այնքան ատեն որ կայ հաւատքին ուժը: Այն ուժը, որուն միջոցով պիտի ապրինք աղէտին ցաւը: